

**CONSEIL DE LA REGION
DE BRUXELLES-CAPITALE**

SESSION EXTRAORDINAIRE 1995

16 OCTOBRE 1995

PROPOSITION DE RESOLUTION

**demandant au
Gouvernement de la Région
de Bruxelles-Capitale
de signer la Charte d'Aalborg**

(déposée par M. Alain ADRIAENS (F),
Mme Marie NAGY (F) et M. Paul GALAND (F))

**BRUSSELSE
HOOFDSTEDELIJKE RAAD**

BUITENGEWONE ZITTING 1995

16 OKTOBER 1995

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**waarbij de
Brusselse Hoofdstedelijke Regering
wordt verzocht het Handvest van Aalborg
te ondertekenen**

(ingedien door de heer Alain ADRIAENS (F),
mevr. Marie NAGY en de heer Paul GALAND (F))

Développements

La Charte d'Aalborg a été approuvée par les participants à la Conférence européenne sur les villes durables qui a eu lieu à Aalborg, au Danemark, en mai 1994, sous l'égide de la Commission européenne. Organisée par le Conseil International pour des Initiatives Environnementales Locales, cette conférence a élaboré une Charte des villes européennes pour un développement durable.

80 autorités locales européennes et 253 représentants d'organisations internationales, de gouvernements nationaux, d'instituts scientifiques, consultants et personnes privées, ont signé dès le départ cette charte et s'engagent donc à soutenir le programme de l'Action 21 et à élaborer des plans d'action à moyen et long terme en vue de garantir la durabilité des villes européennes.

Il nous semble tout à fait logique que la Ville-Région de Bruxelles-Capitale fasse partie des entités qui, nombreuses, rejoignent les premiers signataires de la Charte d'Aalborg. Certaines de 19 communes bruxelloises mènent actuellement des démarches pour approuver cette Charte et il serait bon que, complémentairement, la Région, qui a de nombreuses compétences relatives à l'environnement, à l'urbanisme et à l'économie, soit également partie prenante de cette Charte.

La lecture de la Charte d'Aalborg, en annexe, suffira à convaincre de l'adéquation entre les objectifs qui y sont repris et les options que notre Région s'est engagée à promouvoir, notamment en approuvant la Convention de Rio sur les changements bioclimatiques. La nécessité de l'écodéveloppement se fait de plus en plus sentir et la Charte d'Aalborg a cette approche globale très positive qui ne limite pas le développement durable à quelques mesures environnementales superficielles.

Soulignons encore que le texte ci-joint n'est pas considéré comme définitif et qu'il sera amélioré et soumis aux signataires lors d'une deuxième conférence qui aura lieu à Lisbonne en septembre 1996. La participation active de la Région de Bruxelles-Capitale à cette conférence serait une très bonne chose.

Puisque la Charte d'Aalborg, contrairement à une convention internationale, n'est pas un texte qui doit être présenté au Conseil par le Gouvernement, il est logique que le dépôt de ce texte puisse être d'initiative parlementaire, ce que fait la présente proposition de résolution.

Alain ADRIAENS (F)
 Marie NAGY (F)
 Paul GALAND (F)

Toelichting

Het Handvest van Aalborg werd goedgekeurd door de deelnemers aan de Europese conferentie over duurzame steden, die in mei 1994 plaatshad in Aalborg, Denemarken, onder de auspiciën van de Europese Commissie. Op deze conferentie, die georganiseerd werd door de "International Council for Local Environmental Initiatives", werd een Handvest opgesteld van de Europese steden op weg naar duurzaamheid.

Dit handvest werd in eerste instantie ondertekend door 80 lokale overheden en 253 vertegenwoordigers van internationale organisaties, nationale regeringen, wetenschappelijke instellingen, adviesbureaus en individuen, die er zich aldus toe verbinden het programma Agenda 21 te steunen en actieplannen voor de middellange en lange termijn op te stellen om de duurzaamheid van de Europese steden te waarborgen.

Het lijkt ons zonder meer logisch dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zich, net zoals vele andere instanties, bij de eerste ondertekenaars van het Handvest van Aalborg aansluit. Sommige van de 19 Brusselse gemeenten doen op dit ogenblik stappen om dit Handvest goed te keuren. Het zou goed zijn dat daarnaast ook het Gewest, met zijn vele bevoegdheden inzake leefmilieu, stedebouw en economie, dit Handvest eveneens zou ondertekenen.

Na het lezen van het bijgevoegde Handvest van Aalborg zal men tot het besef komen dat de daarin vervatte doelstellingen overeenstemmen met de beslissingen die ons Gewest beloofd heeft te steunen, onder meer door het Verdrag van Rio over de klimaatveranderingen goed te keuren. Een duurzame ontwikkeling wordt steeds meer noodzakelijk en het Handvest van Aalborg biedt een zeer positieve alomvattende aanpak, waarbij de duurzame ontwikkeling niet beperkt blijft tot enkele oppervlakkige milieumaatregelen.

Er zij voorts op gewezen dat de bijgevoegde tekst geen definitieve tekst is. Hij zal nog worden verfijnd en tijdens een tweede conferentie, die zal plaatshebben in Lissabon in september 1996, aan de ondertekenaars worden voorgelegd. Het zou goed zijn dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest actief aan deze conferentie deelneemt.

Daar het Handvest van Aalborg, in tegenstelling tot een internationale overeenkomst, geen tekst is die door de regering aan de Raad moet worden voorgelegd, is het logisch dat het parlement het initiatief neemt om deze tekst in te dienen. Dat is bedoeling van dit voorstel van resolutie.

PROPOSITION DE RESOLUTION

Le Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale,

- considérant qu'il est de l'intérêt de la Région de Bruxelles-Capitale de faire partie d'un réseau d'autorités publiques et d'organisations privées qui réfléchissent aux moyens de transposer dans l'organisation des villes les principes du développement durable, définis dans l'Action 21 adoptée par le Sommet de Rio en 1992;
  - approuvant les principes et la formulation de la Charte d'Aalborg qui intègre des considérations sociales, urbanistiques et culturelles dans un projet de développement durable des écosystèmes urbains;
  - constatant que ces principes sont en parfaite adéquation avec la Convention de New York du 9 mai 1992 sur les changements climatiques, approuvée par notre assemblée en sa séance du 11 avril 1995;
- demande au Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale de signer la Charte d'Aalborg et de participer activement à la rédaction d'une nouvelle version de la Charte prévue pour septembre 1996.

Le 3 octobre 1995.

Alain ADRIAENS (F)
Marie NAGY (F)
Paul GALAND (F)

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Brusselse Hoofdstedelijke Raad,

- overwegende dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest er belang bij heeft deel uit te maken van een netwerk van overheden en privé-organisaties die zich beraden over de middelen om de beginselen van de duurzame ontwikkeling, omschreven in de op de Top van Rio goedgekeurde Agenda 21, om te zetten in de organisatie van de steden;
- zijn goedkeuring hechtende aan de beginselen en de tekst van het Handvest van Aalborg dat maatschappelijke, stedebouwkundige en culturele overwegingen opneemt in een project voor de duurzame ontwikkeling van de steden als ecosysteem;
- vaststellende dat deze beginselen volkomen overeenkomen met het Verdrag van New-York van 9 mei 1992 inzake klimaatveranderingen, dat door onze Raad is goedgekeurd tijdens zijn vergadering van 11 april 1995;

vraagt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering het Handvest van Aalborg te ondertekenen en actief deel te nemen aan de redactie van een nieuwe tekst van het Handvest, gepland voor september 1996.

3 oktober 1995.

Annexe

CHARTE DES VILLES EUROPEENNES POUR UN DEVELOPPEMENT DURABLE (Charte d'Aalborg)

(adoptée par les participants à la Conférence européenne sur les villes durables qui s'est tenue à Aalborg, Danemark, le 27 mai 1994)

1re partie: Déclaration commune: les villes européennes pour un développement durable

2me partie: Campagne des villes européennes durables

3me partie: Participation au processus local de l'Action 21: plans locaux d'action en faveur du développement durable

1re PARTIE

Déclaration commune:

les villes européennes pour un développement durable

I.1 Le rôle des villes européennes

Nous, villes européennes, signataires de la présente charte, déclarons qu'au fil de l'histoire, nous avons connu des empires, des Etats et des régimes et leur avons survécu, que nous avons subsisté comme centres de la vie sociale, supports de nos économies et gardiens de la culture, des héritages et des traditions et qu'avec les familles et les communautés voisines, nous avons été les organisations de base de nos sociétés et de nos Etats, les centres de l'industrie, de l'artisanat, du commerce, de l'éducation et du pouvoir.

Nous comprenons qu'aujourd'hui notre mode de vie urbain, et en particulier nos structures – répartition du travail et des fonctions, occupation des sols, transports, production industrielle, agriculture, consommation et activités récréatives – et donc notre niveau de vie, nous rendent essentiellement responsables des nombreux problèmes environnementaux auxquels l'humanité est confrontée. Cela est d'autant plus vrai que 80% de la population européenne vit dans des zones urbaines.

Nous avons pris conscience que les niveaux de consommation des ressources par les pays industrialisés ne peuvent satisfaire l'ensemble de la population actuelle, et encore moins les générations futures, sans détruire le capital naturel.

Nous sommes convaincus qu'une vie humaine durable ne peut exister sur cette terre sans collectivités locales durables. L'autorité locale est proche des problèmes environnementaux des citoyens; elle partage les responsabilités avec les autorités compétentes à tous les niveaux, pour le bien-être de l'homme et de la nature. Les villes ont donc un rôle essentiel à jouer pour faire évoluer les habitudes de vie, de production et de consommation, et les structures environnementales.

I.2 La notion et les principes de la durabilité

Nous, villes, comprenons que le concept de développement durable nous conduit à fonder notre niveau de vie sur le capital que constitue la nature. Nous nous efforçons de construire une justice sociale, des économies durables, et un environnement viable. La justice sociale s'appuie nécessairement sur une économie durable et sur l'équité, qui reposent à leur tour sur un environnement viable.

Environnement durable est synonyme de maintien du capital naturel. Il exige que nous ne consommons pas les ressources renouvelables, notamment en énergie et en eau, plus rapidement que la nature ne peut les remplacer, et

Bijlage

HANDVEST VAN EUROPESE STEDEN EN GEMEENTEN OP WEG NAAR DUURZAAMHEID (Handvest van Aalborg)

(goedgekeurd door de deelnemers aan de Europese Conferentie over Duurzame Steden en Gemeenten in Aalborg, Denemarken, op 27 mei 1994)

Deel I: Gemeenschappelijke verklaring: Europese steden en gemeenten op weg naar duurzaamheid

Deel II: De Europese campagne voor duurzame steden en gemeenten

Deel III: Het opstellen van een Lokale Agenda 21

DEEL I

Gemeenschappelijke verklaring: Europese steden en gemeenten op weg naar duurzaamheid

I.1 De rol van de Europese steden en gemeenten

Wij, Europese steden en gemeenten, ontdekken van dit Handvest, verklaren dat onze steden en gemeenten in de loop van de geschiedenis hebben behoord tot wereldrijken, nationale staten en regimes, deze hebben overleefd en zijn blijven voortbestaan als centra van maatschappelijk leven, dragers van de economie en beschermers van cultuur, erfgoed en traditie. Samen met families en buurtschappen hebben de steden en gemeenten de grondslag gelegd voor onze samenlevingen en staten. Zij hebben zich ontwikkeld tot de centra van industrie, ambacht, handel, onderwijs en bestuur.

Wij beseffen dat ons huidige stedelijk leefpatroon, in het bijzonder de verdeling van werk en economische functies, grondgebruik, vervoer, industriële productie, landbouw, consumptie en recreatie, kortom onze levensstandaard, ons in wezen verantwoordelijk maakt voor een groot deel van de milieuproblemen waarmee de mensheid geconfronteerd wordt. Dit is met name relevant omdat 80 procent van de Europese bevolking in stedelijke gebieden woont.

Wij constateren dat op dit moment het niveau van het individuele verbruik van natuurlijke hulpbronnen in de geïndustrialiseerde landen niet voor de gehele huidige wereldbevolking, en nog veel minder voor de toekomstige generaties, is weggelegd, zonder dat dit tot de vernietiging van de natuurlijke rijkdommen leidt.

Wij zijn ervan overtuigd dat duurzaam menselijk leven op deze aarde slechts kan worden bereikt door duurzame lokale gemeenschappen. De lokale overheid bevindt zich dichtbij de milieuproblemen, staat het dichtst bij de burgers en draagt samen met overheden op alle andere niveaus verantwoordelijkheid voor het welzijn van de mensheid en de natuur. Daarom spelen de steden en gemeenten een sleutelrol bij de verandering van leef-, produktie-, consumptie- en ruimtelijke ordeningspatronen.

I.2 Omschrijving en grondslagen van het begrip duurzame ontwikkeling

Wij, steden en gemeenten, beseffen dat het begrip duurzame ontwikkeling ons helpt onze levensstandaard te baseren op de draagkracht van de natuur. Wij streven naar sociale rechtvaardigheid, een duurzame economie en een duurzaam milieu. Sociale rechtvaardigheid dient te zijn gebaseerd op duurzame economische ontwikkeling en gelijkwaardigheid, met een duurzaam milieu als randvoorwaarde.

Een duurzaam milieu vereist de instandhouding van het natuurlijk kapitaal. Wij dienen ervoor te zorgen dat de mate waarin we hernieuwbare grondstoffen, water en energie verbruiken, niet hoger ligt dan de mate waarin de natuurlijke

que nous n'exploitons pas les ressources non renouvelables plus rapidement que les ressources renouvelables durables ne peuvent être remplacées. Environnement durable signifie aussi que la pollution ne doit pas être supérieure à la capacité de l'air, de l'eau et du sol à l'absorber et à la traiter.

En outre, environnement durable suppose le maintien de la biodiversité, de la santé publique et de la qualité de l'air, de l'eau et du sol à des niveaux suffisants pour protéger durablement la vie humaine, la faune et la flore.

I.3 Les plans locaux de développement durable

Nous, villes, sommes convaincus d'être à la fois les plus grandes entités capables de gérer, en premier lieu, les nombreux déséquilibres qui touchent actuellement les constructions, la société, l'économie, la politique, l'environnement et les ressources naturelles, et les plus petites collectivités à même de résoudre les problèmes d'une manière véritablement intégrée, holistique et durable. Chaque ville étant différente, c'est à chacune qu'il appartient de trouver son propre chemin de parvenir à un développement durable. Nous devons intégrer les principes de la durabilité à nos politiques urbaines locales.

I.4 Le développement durable, un processus d'innovation et d'équilibre au plan local

Nous, villes, reconnaissons que le développement durable n'est ni une vision ni un état immuable, mais un système d'équilibrage novateur au plan local qui touche tous les aspects du processus décisionnel de la collectivité. Le développement durable permet un retour d'information permanent sur les activités qui favorisent l'équilibre de l'écosystème urbain et sur celles qui l'en écartent. En construisant la gestion urbaine autour de l'information ainsi collectée, les villes apparaissent comme des ensembles organisés et les effets de toutes les actions d'envergure deviennent visibles. Un tel processus permet à la ville et à ses habitants de faire des choix réfléchis. Un système de gestion qui repose sur le développement durable autorise à prendre des décisions qui non seulement représentent les intérêts des parties concernées mais aussi ceux des générations futures.

I.5 La négociation comme méthode de résolution des problèmes

Nous, villes, reconnaissons que nous ne pouvons pas nous permettre de transmettre nos problèmes ni à des communautés plus larges ni aux générations futures. Nous devons donc remédier à nos difficultés ou à nos déséquilibres, soit par nous-mêmes soit avec l'aide d'une plus grande entité régionale ou nationale. Tel est le principe de la négociation dont l'application laissera à chaque ville une grande liberté dans le choix du type d'activités à entreprendre.

I.6 L'économie urbaine vers un développement durable

Nous, villes, comprenons que le facteur limitant de notre développement économique des désormais notre capital naturel, c'est à dire l'atmosphère, le sol, l'eau et les forêts. Nous devons donc investir dans ce capital, en respectant l'ordre de priorité suivant:

1. Investir dans la conservation du capital naturel restant (réserves en eaux souterraines, sols, habitats d'espèces rares);

systèmes de voorraden kunnen aanvullen en dat de mate waarin we niet-hernieuwbare hulpbronnen verbruiken niet hoger ligt dan de mate waarin deze door duurzame bronnen worden vervangen. Een duurzaam milieu betekent ook dat de verontreiniging de absorptiecapaciteit van lucht, water en bodem niet mag overschrijden.

Voorts vergt een duurzaam milieu de instandhouding van de biodiversiteit en de bescherming van de menselijke gezondheid, alsmede de handhaving van de lucht-, water- en bodemkwaliteit op een niveau dat hoog genoeg is om het menselijk leven en welzijn en de flora en fauna voor altijd in stand te houden.

I.3 Lokale strategieën voor duurzame ontwikkeling

Wij, steden en gemeenten, zijn ervan overtuigd dat de stad of de gemeente enerzijds de grootste entiteit is die in staat is de diverse architectonische, sociale, economische, politieke, natuurlijke en ecologische onevenwichtigheden die onze moderne wereld schade berokkenen, aan te pakken, en anderzijds ook de kleinste entiteit is die een zinvolle geïntegreerde, holistische en duurzame oplossing voor deze problematiek kan vinden. Omdat elke stad en gemeente weer anders is, dienen wij elk een eigen invulling te geven aan het begrip duurzame ontwikkeling. Wij zullen de beginselen van duurzame ontwikkeling bij alle beleidssectoren betrekken en de lokale strategieën afstemmen op de specifieke kwaliteiten van onze steden en gemeenten.

I.4 Duurzame ontwikkeling als creatief, lokaal, evenwichtzoekend proces

Wij, steden en gemeenten, realiseren ons dat duurzame ontwikkeling geen visioen is, noch een onveranderlijke toestand, doch een creatief, lokaal, evenwichtzoekend proces dat zich uitstrekkt tot alle gebieden van de lokale besluitvorming. Op basis hiervan vindt bij het besturen van de stad en de gemeente een voortdurende terugkoppeling plaats met betrekking tot activiteiten die het lokaal ecosysteem tot een uitgebalanceerd geheel maken en die verstoringen veroorzaken. Door het bestuur van een stad en een gemeente te baseren op de informatie die via een dergelijk proces wordt verzameld, wordt inzicht verkregen in het functioneren van de stad en de gemeente als een organisch geheel en worden de effecten van alle significante activiteiten zichtbaar. Een dergelijk proces stelt de steden en gemeenten en hun burgers in staat weloverwogen keuzes te maken. Dank zij een dergelijk bestuursproces dat gebaseerd is op duurzame ontwikkeling, kunnen besluiten worden genomen die niet alleen in het belang zijn van de huidige inwoners, maar ook in het belang van toekomstige generaties.

I.5 Oplossing van problemen via "initiërend bestuurlijk overleg op alle niveaus"

Wij, steden en gemeenten, beseffen dat een stad of een gemeente zich niet kan veroorloven haar problemen op haar omgeving of op toekomstige generaties af te wentelen. Daarom wordt bij lokale problemen of onevenwichtigheden binnen de stad in eerste instantie getracht het evenwicht op het eigen bestuursniveau te herstellen, en indien dit niet mogelijk blijkt, worden deze problemen in breder verband op regionaal of nationaal niveau bezien. Dit is het principe van probleemplossing via initiërend bestuurlijk overleg op alle niveaus. De toepassing van dit principe geeft een stad of gemeente grote vrijheid bij het definiëren van de aard van haar activiteiten.

I.6 Op weg naar een duurzame lokale economie

Wij, steden en gemeenten, beseffen dat het natuurlijk kapitaal zoals lucht, bodem, water en bossen – de beperkende factor is geworden voor de economische ontwikkeling op lokaal niveau. Daarom moeten we in dit natuurlijk kapitaal investeren. In volgorde van belangrijkheid vereist dit:

1. investeringen in het behoud van het resterend natuurlijk kapitaal, zoals grondwaterreserves, bodem en habitats van zeldzame planten- en diersoorten;

2. Favoriser la croissance du capital naturel en réduisant notre niveau d'exploitation actuel, par exemple vis-à-vis des énergies non-renouvelables;
3. Soulager les réserves en capital naturel en en constituant de nouvelles (par exemple sous forme de parcs récréatifs communaux, pour alléger la pression sur des forêts naturelles);
4. accroître le rendement final des produits (bâtiments énergétiquement rationnels, transports urbains respectueux de l'environnement).

I.7 Une justice sociale pour un développement urbain durable

Nous, villes, sommes conscientes que les populations démunies sont les plus touchées par les problèmes d'environnement (bruit, pollution de l'atmosphère par les gaz d'échappement, insuffisance des équipements, insalubrité des logements, manque d'espaces verts) et les moins aptes à les résoudre. L'inégalité des richesses est à l'origine de comportements insoutenables dont elle rend l'évolution plus difficile. Nous voulons intégrer à la protection de l'environnement les exigences sociales essentielles de la population ainsi que les programmes d'action sanitaire, de l'emploi et du logement. Nous voulons tirer les leçons des premières expériences de modes de vie durables, de manière à pouvoir améliorer la qualité de vie des citoyens plutôt que simplement optimiser la consommation.

Nous nous efforcerons de créer des emplois qui favorisent la viabilité de la communauté, et de réduire ainsi le chômage. Lorsque nous chercherons à attirer ou à créer des emplois, nous évaluerons les conséquences des opportunités en termes de viabilité, de manière à encourager la création d'emplois et de produits viables qui répondent aux principes du développement durable.

I.8 Un aménagement durable du territoire

Nous, villes, reconnaissons que nos autorités locales doivent mettre en œuvre des politiques d'aménagement du territoire appropriées qui comportent une évaluation stratégique des effets de toutes les initiatives sur l'environnement. Nous devons tirer parti des possibilités qu'offrent les plus grandes concentrations urbaines en matière de services publics de transport et d'approvisionnement en énergie, tout en maintenant la dimension humaine du développement. En lançant des programmes de rénovation des centres-villes et en aménageant de nouvelles aires suburbaines, on s'efforcera de combiner différentes fonctions pour réduire les besoins de mobilité. Le concept d'interdépendance régionale équitable doit nous permettre d'équilibrer les flux entre la ville et la campagne et d'empêcher les villes d'exploiter simplement les ressources des zones périphériques.

I.9 Une mobilité urbaine durable

Nous, villes, nous efforcerons d'améliorer notre accessibilité et de maintenir le bien-être social et les modes de vie urbains tout en diminuant le besoin de mobilité. Nous pensons qu'il est indispensable de réduire la mobilité forcée et l'usage inutile des véhicules motorisés. Nous donnerons la priorité aux moyens de transport respectueux de l'environnement (notamment la marche, le vélo et les transports publics) et placerons au centre de nos efforts de planification l'association de ces différents moyens de transport. Les véhicules privés à moteur circulant en ville doivent avoir progressivement un rôle subsidiaire, à savoir faciliter l'accès aux services publics et maintenir l'activité économique des territoires urbaines.

2. bevordering van de groei van het natuurlijk kapitaal door verlaging van het huidige verbruikstempo van bij voorbeeld niet-vernieuwbare energiebronnen;
3. investeringen in het verlagen van de druk op het natuurlijk kapitaal door uitbreiding van het aangelegd natuurlijk kapitaal (zoals parken voor recreatie in de stad om de druk op de bossen in natuurgebieden te verlichten); en
4. verhoging van de gebruiksefficiëntie van produkten, zoals energiezuinige gebouwen en milieuvriendelijk stadsvervoer.

I.7 Sociale rechtvaardigheid als voorwaarde voor duurzaamheid op lokaal niveau

Wij, steden en gemeenten, zijn ons ervan bewust dat de sociaal zwakkere het hardst worden getroffen door milieuproblemen (zoals geluidhinder en luchtverontreiniging veroorzaakt door het verkeer, gebrek aan voorzieningen, ongezonde huisvesting, gebrek aan open ruimte) en het minst in staat zijn deze op te lossen. Ongelijke welvaartsverdeling leidt niet alleen tot met duurzaamheid strijdig gedrag, maar maakt ook de verandering hiervan moeilijker. Wij streven ernaar de maatschappelijke basisbehoefte van de bevolking, inclusief gezondheidszorg, werkgelegenheid en huisvesting, te koppelen aan de zorg voor het milieu. Wij willen leren van de eerste ervaringen met duurzame leefwijzen, zodat we kunnen werken aan de verbetering van de kwaliteit van het bestaan van de burgers in plaats van eenvoudigweg de consumptie zo veel mogelijk op te voeren.

Wij zullen trachten banen te scheppen die bijdragen tot een duurzame ontwikkeling van de gemeenschap en de werkloosheid verminderen. Bij het aantrekken of creëren van werkgelegenheid zullen wij de effecten van de eventueel te vestigen bedrijven beoordelen in termen van duurzame ontwikkeling, ten einde de werkgelegenheid op lange termijn en de ontwikkeling van duurzame produkten te bevorderen overeenkomstig de beginselen van duurzame ontwikkeling.

I.8 Duurzame ruimtelijke ordening

Wij, steden en gemeenten, erkennen dat het van belang is dat de lokale overheden een effectief beleid voeren op het terrein van de ruimtelijke ordening, waarbij in het kader van alle plannen een strategische milieu-effectrapportage dient plaats te vinden. Wij zouden moeten profiteren van de mogelijkheden van efficiënt openbaar vervoer en een doelmatige energievoorziening die bij hoge bevolkingsdichthesen mogelijk zijn, zonder evenwel de menselijke schaal van de ontwikkeling uit het oog te verliezen. Bij stadsvernieuwingssprogramma's voor de binnensteden en de planning van nieuwe voorsteden streven we naar een verweving van functies om de mobiliteitsvraag te beperken. Inzicht in gelijkwaardige regionale onderlinge afhankelijkheid moet ons in staat stellen het evenwicht in de wisselwerking tussen de stad en het platteland te bewaren en te voorkomen dat de steden en gemeenten louter teren op de hulpbronnen van de omgeving.

I.9 Duurzame mobiliteit

Wij, steden en gemeenten, streven naar verbetering van de toegankelijkheid van de stad en de gemeente en de ondersteuning van het maatschappelijk welzijn en stedelijke leefpatronen met minder vervoer. Wij beseffen dat het voor een duurzame ontwikkeling van steden en gemeenten onontkoombaar is de opgedrongen mobiliteit te verminderen en een einde te maken aan de bevorrechte positie en het noodloos gebruik van het particuliere gemotoriseerde vervoer. We zullen voorrang geven aan milieuvriendelijke vervoermiddelen (in het bijzonder lopen, fietsen en openbaar vervoer) en onze planning concentreren op een combinatie van deze middelen. Gemotoriseerde individuele vervoermiddelen hebben slechts een aanvullende functie voor de verbetering van de toegang tot lokale diensten en de instandhouding van de economische bedrijvigheid in de stad en de gemeente.

I.10 La responsabilité à l'égard du changement climatique mondial

Nous, villes, comprenons que les menaces que fait peser le réchauffement de la planète sur l'environnement naturel et urbain et sur les générations futures nécessite une volonté affirmée pour stabiliser puis réduire le plus rapidement possible les émissions de gaz à effet de serre. Il est également important de protéger les ressources mondiales en biomasse, telles que les forêts et le phytoplancton, qui jouent un rôle essentiel dans le cycle du carbone de la planète. La baisse des émissions de combustibles fossiles nécessitera des politiques et des initiatives basées sur une parfaite connaissance des bilans énergétiques et des solutions de remplacement. Les seules solutions viables se trouvent dans les sources d'énergie renouvelables.

I.11 La prévention de l'intoxication des écosystèmes

Nous, villes, sommes conscients que les substances toxiques et dangereuses sont de plus en plus présentes dans l'atmosphère, l'eau, le sol et les aliments, et qu'elles deviennent une menace de plus en plus grande pour la santé publique et les écosystèmes. Nous nous emploierons à arrêter la pollution et à la prévenir à la source.

I.12 L'autogestion au plan local, condition nécessaire du développement durable

Nous, villes, sommes convaincus d'avoir la volonté, la connaissance et les idées nécessaires pour imaginer des modes de vie durables, et pour concevoir et gérer nos collectivités dans la perspective de la durabilité. En tant que représentants démocratiquement élus de nos collectivités locales, nous sommes prêts à assumer la responsabilité de réorganiser nos villes pour assurer la durabilité. Ce sont les droits d'autogestion qui sont conférés aux villes en vertu du principe de subsidiarité qui déterminent leur capacité à relever ce défi. Il est indispensable que les collectivités locales aient des pouvoirs suffisants et un solide ancrage financier.

I.13 Les citoyens, protagonistes du développement durable, et la participation de la collectivité

Nous villes, nous engageons, conformément au mandat qui nous a été conféré par l'Action 21, document de base adopté lors du sommet de Rio de Janeiro, à collaborer avec tous les partenaires de nos collectivités citoyens, entreprises, groupes d'intérêt – lors de la conception de nos plans locaux fondés sur l'Action 21. Nous tenons compte de l'appel du cinquième programme d'action pour l'environnement de l'Union européenne intitulé "vers un développement soutenable" incitant à partager les responsabilités de la mise en œuvre du programme entre tous les partenaires de la collectivité. Nous baserons donc nos efforts sur la coopération entre tous les acteurs concernés, nous veillerons à ce que tous les citoyens et les groupes d'intérêt aient accès à l'information et puissent être associés aux processus décisionnels locaux et nous nous emploierons à éduquer et à former non seulement le grand public mais encore les représentants élus et le personnel des administrations locales au développement durable.

I.14 Les instruments de la gestion urbaine orientée vers la durabilité

Nous, villes, nous engageons à utiliser les instruments politiques et techniques dont nous disposons pour parvenir à une approche écosystémique de la gestion urbaine. Nous emploierons toute une gamme d'outils – par exemple, pour la collecte et le traitement des données environnementales et recourrons à la planification environnementale ainsi qu'à des instruments réglementaires et économiques, comme les directives, les impôts et les redevances, et à des mécanismes de sensibilisation comme la participation du public. Nous chercherons à créer de nouveaux systèmes budgétaires qui incitent une gestion de nos ressources naturelles aussi "économique" que celle de notre ressource artificielle, "l'argent".

I.10 Verantwoordelijkheid voor het wereldklimaat

Wij, steden en gemeenten, beseffen dat de enorme risico's van de opwarming van de aarde voor de natuurlijke en bebouwde omgeving en voor de toekomstige generaties om maatregelen vragen waarmee de emissies van broeikasgassen in de atmosfeer zo spoedig mogelijk kunnen worden gestabiliseerd en vervolgens verminderd. De bescherming van de biomassa-voorraad, zoals de bossen en het sytoplankton, die een essentiële rol spelen in de koolstofcyclus van de aarde, is van even groot belang. Het terugdringen van de door fossiele brandstoffen veroorzaakte emissies vergt een beleid en initiatieven die gebaseerd zijn op een grondige kennis van de alternatieven en van de stedelijke omgeving als energiesysteem. De enige oplossing hiervoor op lange termijn zijn vernieuwbare energiebronnen.

I.11 Preventie van de vergiftiging van ecosystemen

Wij, steden en gemeenten, zijn ons ervan bewust dat meer en meer giftige en schadelijke stoffen in de lucht, het water, de bodem en in ons voedsel terechtkomen, die een steeds grotere bedreiging vormen voor de gezondheid van de mens en de ecosystemen. Wij zullen ons alle moeite getroosten om erop toe te zien dat de vervuiling wordt gestopt en aan de bron wordt bestreden.

I.12 Lokaal zelfbestuur als randvoorwaarde

Wij, steden en gemeenten, vertrouwen erop dat wij over de kracht, de kennis en de creativiteit beschikken die nodig zijn om duurzame levenspatronen te ontwikkelen en planning en bestuur van onze steden en gemeenten in overeenstemming te brengen met de principes van duurzame ontwikkeling. Als democratisch gekozen vertegenwoordigers van onze lokale gemeenschappen staan wij klaar om verantwoordelijkheid te nemen om de organisatie van onze steden en gemeenten aan te passen aan deze principes. Of onze steden en gemeenten in staat zijn deze uitdaging te aanvaarden, hangt af van de mate van zelfbestuur die hun, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel, wordt gegund. Het is essentieel dat de lokale overheden over voldoende bevoegdheden en financiële middelen kunnen beschikken.

I.13 De burger centraal en gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle sectoren

Wij, steden en gemeenten, verbinden ons ertoe de opdracht van Agenda 21, het op de wereldmilieutop van Rio de Janeiro goedgekeurde basisdocument, uit te voeren door met alle maatschappelijke geledingen – burgers, bedrijfsleven en belangengroepen – samen te werken bij het opstellen van onze Lokale Agenda 21. Wij onderschrijven de oproep in het Vijfde Milieuactieprogramma van de Europese Unie, "Op weg naar duurzame ontwikkeling", volgens welke alle sectoren van de samenleving gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het programma. Daarom zullen wij onze inspanningen baseren op samenwerking tussen alle betrokkenen. Wij zullen ervoor zorgen dat alle burgers en belangengroepen toegang krijgen tot informatie en aan het lokale besluitvormingsproces kunnen deelnemen. Wij streven naar scholings- en opleidingsmogelijkheden op het gebied van duurzame ontwikkeling, niet alleen voor de bevolking in het algemeen, maar ook voor gekozen vertegenwoordigers en ambtenaren van de lokale overheden.

I.14 Beheersinstrumenten voor duurzame ontwikkeling op lokaal niveau

Wij, steden en gemeenten, verbinden ons ertoe de beschikbare beleidsinstrumenten en technische hulpmiddelen voor het beheer van de stad en de gemeente als ecosysteem te zullen toepassen. Wij zullen profijt trekken van een brede waaier van instrumenten, onder meer die voor de verzameling en verwerking van milieugegevens, milieubeleidsplanning, instrumenten met een regelgevend, financieel of voorlichtingskarakter, zoals richtlijnen, belastingen en heffingen, alsmede bewustmakingsacties en participatie van de bevolking. Wij zullen trachten nieuwe milieubudgetteringstechnieken te ontwikkelen, zodat wij op even zuinige wijze kunnen omgaan met onze natuurlijke hulpbronnen als met onze kunstmatige hulpbron "geld".

Nous savons que nos décisions et nos politiques de contrôles, en particulier la surveillance de l'environnement, les audits, l'évaluation de l'impact sur l'environnement, la comptabilité, les bilans et les rapports doivent s'appuyer sur différents indicateurs, par exemple, la qualité de l'environnement urbain, les flux et les schémas urbains, et plus encore, sur les indicateurs de viabilité des systèmes urbains.

Nous, villes, reconnaissons que des actions positives pour l'environnement ont déjà porté leurs fruits dans de nombreuses villes européennes. Mais si ces actions parviennent à diminuer la pression sur l'environnement, elles ne peuvent pas renverser la tendance. Les villes signataires de la charte ont pour objectif d'intégrer leurs systèmes d'administration et de gestion des économies urbaines dans une demande de développement durable global. Dans ce contexte nous sommes invités à concevoir nos stratégies, à les mettre en pratique et à partager nos expériences.

2me PARTIE La campagne des villes européennes durables

Nous, villes européennes, signataires de la présente charte, travaillerons ensemble pour le développement durable en tirant les leçons du passé et des succès réalisés au plan local. Nous nous encouragerons mutuellement à concevoir des plans d'action locaux à moyen et à long terme (Actions Locales 21), renforçant ainsi la coopération entre les autorités et intégrant ces initiatives à celles de l'Union européenne en matière d'environnement urbain.

Nous lançons la campagne des villes européennes durables pour encourager et aider les villes à oeuvrer en faveur de la durabilité. Le déroulement de la campagne, sera évaluée lors de la seconde conférence européenne sur les villes durables qui aura lieu en 1996.

Nous invitons toutes les autorités locales, de quelque niveau qu'elles soient, et tous les réseaux d'autorités locales à participer à la campagne en adoptant et en signant la présente charte.

Nous invitons tous les grands réseaux d'autorités locales présents en Europe à coordonner la campagne. Un comité de coordination, composé de représentants de ces réseaux, sera créé. Des dispositions seront prévues pour les autorités locales qui ne font pas partie de ces réseaux.

Les principaux objectifs de cette campagne seront les suivants:

- Faciliter l'assistance mutuelle entre les villes européennes pour la conception et la mise en œuvre de politiques orientées vers la durabilité;
- collecter et divulguer l'information sur les expériences réussies au plan local;
- promouvoir le principe de la durabilité parmi les autres autorités locales;
- trouver des nouveaux signataires pour la charte;
- organiser chaque année le "prix de la ville durable";

Wij beseffen dat wij ons bij beleidsontwikkeling en toezicht, in het bijzonder milieubewaking, auditing, milieu-effectrapportage, boekhouding, balansrekening en verslaglegging, dienen te baseren op verschillende soorten indicatoren, waaronder die voor milieukwaliteit, stedelijke en gemeentelijke stromen en patronen, en vooral op indicatoren die maatgevend zijn voor de duurzaamheid van lokale systemen.

Wij, steden en gemeenten, zijn ons bewust van het feit, dat een breed scala van beleidsmaatregelen en activiteiten met een positieve invloed op het milieu reeds met succes is toegepast in vele Europese steden en gemeenten. Ofschoon deze instrumenten waardevolle hulpmiddelen zijn om het tempo en de druk van niet-duurzame ontwikkelingen te verminderen, zijn zij op zichzelf onvoldoende om deze niet-duurzame ontwikkelingen te keren. Niettemin verkeren de steden en gemeenten, dank zij de sterke ecologische fundering, in een uitstekende positie om de drempel voor de integratie van deze beleidsmaatregelen en activiteiten in het bestuursproces voor de lokale economie te overwinnen. Het is onze taak om bij dit proces onze eigen strategieën te ontwikkelen, deze in de praktijk te testen en de ervaringen uit te wisselen.

DEEL II De Europese campagne voor duurzame steden en gemeenten

Wij, Europese steden en gemeenten, ondertekenaars van dit Handvest, zullen samen verder werken aan duurzaamheid, waarbij wij zullen leren van de ervaringen en successen op lokaal niveau. Wij zullen elkaar stimuleren om lokale actieplannen voor de lange termijn (Lokale Agenda 21) op te stellen, ten einde zo de samenwerking tussen de diverse overheden te bevorderen en dit proces te relateren aan de acties van de Europese Unie op het gebied van het stedelijk milieu.

Wij nemen hierbij het initiatief tot de Europese campagne voor duurzame steden en gemeenten ten einde de steden en gemeenten te stimuleren in hun streven naar duurzame ontwikkeling. De startfase van deze Campagne zal twee jaar duren, waarna de voortgang zal worden geëvalueerd op de Tweede Europese Conferentie over Duurzame Steden en Gemeenten, die voor september 1996 is gepland.

Wij nodigen alle lokale overheden, of het nu gaat om steden of gemeenten, en alle Europese netwerken van lokale overheden uit om deel te nemen aan de Campagne door dit Handvest te aanvaarden en ondertekenen.

Wij verzoeken alle belangrijke netwerken van lokale overheden in Europa een bijdrage te leveren aan de coördinatie van de Campagne. Een coördinatiecommissie zal worden opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van deze netwerken. Voor lokale overheden die niet bij een netwerk zijn aangesloten, zullen regelingen worden getroffen.

De Campagne omvat de volgende hoofdactiviteiten:

- bevordering van de wederzijdse ondersteuning van de Europese steden en gemeenten bij het ontwerpen, ontwikkelen en uitvoeren van op duurzaamheid gericht beleid;
- verzameling en verspreiding van informatie over geslaagde voorbeelden van duurzame ontwikkeling op lokaal niveau;
- promotie van het principe van duurzame ontwikkeling bij andere lokale overheden;
- werving van nieuwe ondertekenaars van het Handvest;
- jaarlijkse uitreiking van een "Europese Prijs voor Duurzame Steden en Gemeenten";
- formuleren van beleidsaanbevelingen aan de Europese Commissie;

- apporter une contribution aux rapports du groupe d'experts "environnement urbain", sur les villes durables;
- aider les décideurs locaux à mettre en oeuvre les recommandations et la législation de l'Union européenne;
- publier une lettre d'information sur la campagne.

Ces actions nécessiteront la mise en place d'une coordination de la campagne.

Nous inviterons d'autres organisations à participer activement à cette campagne.

3me PARTIE

La participation au processus local de l'Action 21: plans locaux en faveur du développement durable

Nous, villes européennes, signataires de la présente charte, nous engageons en participant à la campagne des villes européennes durables à déployer tous nos efforts pour parvenir au sein de nos collectivités à un consensus sur un programme local en réponse à l'Action 21 (Actions Locales 21) d'ici la fin de l'année 1996. Nous remplirons ainsi la tâche définie au chapitre 28 de l'Action 21 adoptée par le sommet de Rio en juin 1992. Grâce à nos initiatives locales, nous contribuerons à la mise en oeuvre du cinquième programme d'action pour l'environnement de l'Union européenne intitulé "vers un développement soutenable". Les Actions Locales 21 seront définies sur la base de la première partie de la présente charte.

Pour préparer nos plans d'action locaux, nous suggérons de procéder de la manière suivante:

- tenir compte des méthodes de planification et des mécanismes financiers existants, ainsi que des autres plans et programmes;
- identifier systématiquement les problèmes et leurs causes par une vaste consultation du public;
- classer les actions par ordre de priorité, pour traiter les problèmes répertoriés;
- définir le concept de collectivité durable avec la participation de tous les partenaires;
- examiner et évaluer les stratégies alternatives de développement;
- établir un plan local d'action à moyen et à long terme, qui comportera des objectifs mesurables;
- planifier la mise en oeuvre du plan, en préparant un calendrier et en précisant les responsabilités attribuées à chacun des partenaires;
- mettre en place des systèmes et des procédures d'évaluation et de compte-rendu sur la mise en oeuvre du plan.

Nous devrons vérifier si les dispositions prises par nos autorités locales sont satisfaisantes et permettent vraiment la mise en oeuvre du processus d'Action Locale 21, et notamment les plans locaux d'action à moyen et à long terme en faveur du développement durable. Des efforts seront peut-être nécessaires pour améliorer les capacités d'organisation de nos collectivités, notamment par l'examen des dispositions politiques, des procédures administratives, des méthodes de travail interdisciplinaires, des ressources humaines disponibles et de la coopération entre les différentes autorités, y compris les associations et les réseaux.

- levering van een bijdrage aan het Rapport over Duurzame Steden en Gemeenten van de Deskundigengroep Stedelijk Leefmilieu van de Europese Unie;
- ondersteuning van lokale beleidsmakers bij de uitvoering van relevante aanbevelingen en wetgeving van de Europese Unie;
- publikatie en verspreiding van een nieuwsbrief over de Campagne.

Voor deze activiteiten moet een Campagnecommissie worden opgericht.

Anderes organisaties zal worden verzocht een actieve bijdrage te leveren aan de Campagne.

DEEL III

Opstellen van een Lokale Agenda 21

Wij, Europese steden en gemeenten, ondertekenaars van dit Handvest, beloven door ondertekening van dit Handvest en deelname aan de Europese campagne voor duurzame steden en gemeenten te zullen trachten binnen onze gemeenschappen voor het einde van 1996 een consensus te bereiken over een Lokale Agenda 21. Hiermee wordt voldaan aan de opdracht van hoofdstuk 28 van Agenda 21, vastgesteld op de wereldmilieutop van Rio in juni 1992. Door onze individuele lokale actieplannen zullen wij een bijdrage leveren aan de tenuitvoerlegging van het Vijfde Milieuactieprogramma van de Europese Unie, "Op weg naar duurzame ontwikkeling". De lokale Agenda 21 acties zullen worden ontwikkeld op basis van deel I van dit Handvest.

Wij stellen voor dat de voorbereiding van de Lokale Agenda 21 de volgende stappen omvat:

- inventarisatie van bestaande planningsmethoden, financiële regelingen en andere plannen en programma's;
- systematische identificatie en inventarisatie van de problemen en oorzaken ervan door middel van uitvoerig overleg met het publiek,
- vaststelling van de prioriteit van de acties die nodig zijn om de problemen aan te pakken;
- ontwikkeling van een visie op een duurzame lokale gemeenschap via een proces waarbij alle maatschappelijke geledingen worden betrokken;
- beoordeling van strategische alternatieven;
- vaststelling van een lokaal actieplan voor de lange termijn, gericht op duurzaamheid, waarin meetbare doelstellingen zijn opgenomen;
- opstelling van een uitvoeringsschema voor het actieplan, inclusief een tijdschema en taakverdeling;
- ontwikkeling van systemen en procedures voor het toezicht en de verslaglegging bij de uitvoering van het plan.

Wij dienen na te gaan of de interne procedures bij de lokale overheden geschikt en doeltreffend zijn om de Lokale Agenda 21, inclusief de lokale, op duurzame ontwikkeling gerichte actieplannen voor de lange termijn, te ontwikkelen. Wellicht is verbetering nodig van de organisatie, hetgeen onder meer inhoudt de herziening van beleidsafspraken, administratieve procedures, de samenwerking binnen de organisatie en tussen de verschillende diensten, beschikbare personele en financiële middelen en de samenwerking tussen de diverse overheden, inclusief organisaties en netwerken.

1095/5197
I.P.M. COLOR PRINTING
\$02/218.68.00